

การพัฒนาแบบการเสริมสร้างทักษะอาชีพของนักเรียนโดยใช้ฐาน
กิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3*

The Development of a Model for Enhancing Students'
Career Skills Through Activity-based Learning in Schools
Under Surat Thani Primary Education Service Area Office 3

ฉวีวรรณ หอมรัชนี, ชนิกันต์ ไสยเกื้อ และชูศักดิ์ เอกเพชร
Chaweewan Homrak, Chanikarn Saikuea and Chusak Ekapetch
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ประเทศไทย
Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: homrak16@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ต้องการในการเสริมสร้าง
ทักษะอาชีพของนักเรียนโดยใช้ฐานกิจกรรมในสถานศึกษา 2) พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างทักษะอาชีพ
ของนักเรียนโดยใช้ฐานกิจกรรม และ 3) ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น
การวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ดำเนินการ 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1
ศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ต้องการจากครูผู้สอน จำนวน 306 คน โดยใช้แบบสอบถามและวิเคราะห์
ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบโดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ
จำนวน 9 คน และวิเคราะห์เนื้อหา และระยะที่ 3 ตรวจสอบรูปแบบโดยการสนทนากลุ่มผู้ปฏิบัติงาน
จำนวน 9 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพที่ต้องการจำเป็นในการจัดฐานกิจกรรมและทักษะอาชีพอยู่ในระดับสูง โดยฐานกิจกรรม
ที่มีความจำเป็นสูงสุด ได้แก่ ศิลปกรรม งานบริการ และคหกรรม ขณะที่ทักษะอาชีพที่สำคัญ ได้แก่ ทักษะ
การทำงาน การสื่อสาร และการบริหารจัดการ

*ได้รับบทความ: 21 กันยายน 2568; แก้ไขบทความ: 24 มีนาคม 2569; ตอปรับตีพิมพ์: 30 มีนาคม 2569
Received: September 21, 2025; Revised: March 24, 2026; Accepted: March 30, 2026

2. รูปแบบที่พัฒนาขึ้นเป็นระบบที่เชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบ 5 ส่วน ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ องค์ประกอบทักษะอาชีพ กระบวนการดำเนินงาน และเงื่อนไขความสำเร็จ โดยกระบวนการ เน้นการออกแบบกิจกรรม การลงมือปฏิบัติ การสะท้อนผล และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนา ทักษะอาชีพของผู้เรียนอย่างเป็นขั้นตอน

3. ผลการตรวจสอบยืนยันว่ารูปแบบมีความเหมาะสม เป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ในสถาน ศึกษาได้จริง

คำสำคัญ: ทักษะอาชีพ; ฐานกิจกรรม; การพัฒนารูปแบบ

Abstract

This research aimed to: (1) examine the current conditions and desired conditions for enhancing students' career skills through activity-based learning in educational institutions; (2) develop a model for enhancing students' career skills using activity-based approaches; and (3) evaluate the appropriateness and feasibility of the developed model. This study employed a research and development (R&D) design using a mixed-methods approach, conducted in three phases. Phase 1 involved investigating the current and desired conditions from 306 teachers using a questionnaire, and analyzing the data with the Modified Priority Needs Index (PNI modified). Phase 2 focused on model development through an expert seminar involving 9 experts, with data analyzed using content analysis. Phase 3 involved validating the model through a focus group discussion with 9 practitioners.

The research findings revealed that:

1. The desired needs for organizing activity bases and career skills were at a high level. The most needed activity bases included arts, service, and home economics, while the key career skills were working skills, communication skills, and management skills.

2. The developed model was a systematic framework integrating five components: principles, objectives, career skill components, implementation processes, and success conditions. The process emphasized activity design, hands-on practice, reflection, and continuous evaluation to systematically develop students' career skills.

3. The validation results confirmed that the model was appropriate, feasible, and applicable for practical implementation in educational institutions.

Keywords: Occupational skills; activity-based learning; model development

1. บทนำ

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ เพราะทำหน้าที่เป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เสริมสร้างความเท่าเทียมทางสังคม และเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างอาชีพ ซึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจและความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันโลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้วิถีชีวิตของผู้คนแตกต่างกันและซับซ้อนมากขึ้น การย้ายถิ่นฐานข้ามชาติ ข้ามภาษา และข้ามวัฒนธรรมทำให้เกิดสังคมพหุวัฒนธรรม ดังนั้น การศึกษาจึงต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็น โดยเฉพาะทักษะอาชีพซึ่งช่วยเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเพิ่มศักยภาพในการดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 กำหนดการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการใช้เทคโนโลยีตลอดจนการพัฒนาทักษะชีวิตและการวางแผนทางการเงินให้เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย ทั้งนี้ ยังสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพทั้งด้านความรู้ ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิต เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานได้อย่างเหมาะสม (ราชกิจจานุเบกษา, 2565) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ได้เน้นการพัฒนาประเทศอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมมุ่งสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนาทักษะอาชีพผ่านการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ เช่น Active Learning, STEM Education และการเสริมสมรรถนะอาชีพให้สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานได้น้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาในรัชกาลที่ 10 มาส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพื้นฐานการมีงานทำและอาชีพ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ “Thailand 4.0” ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่ ซึ่งตรงกับวิสัยทัศน์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3, 2566)

อย่างไรก็ตาม ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนด้านการประกอบอาชีพในปีการศึกษา 2565 ของสถานศึกษาใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า มีค่าร้อยละ 51.39 ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ร้อยละ 60 อีกทั้งมีโครงการส่งเสริมอาชีพให้กับนักเรียนเพียงร้อยละ 24.34 แสดงให้เห็นว่ายังมีความจำเป็นต้องเสริมสร้างทักษะอาชีพตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงมัธยมศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน สามารถก้าวสู่การศึกษาต่อหรือมีงานทำได้อย่างมีคุณภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี, 2565) นอกจากนี้ การพัฒนารูปแบบดังกล่าวยังมีความสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา เนื่องจากช่วยให้ครูผู้สอนมีแนวทางที่ชัดเจนในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนและสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย และสามารถนำความรู้และทักษะไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างยั่งยืน

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างทักษะอาชีพของนักเรียนโดยใช้ฐานกิจกรรมในสถานศึกษา เพื่อให้โรงเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้และสร้างผู้เรียนที่มีความรู้ ทักษะอาชีพ และคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ต้องการในการเสริมสร้างทักษะอาชีพของนักเรียนโดยใช้ฐานกิจกรรมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างทักษะอาชีพของนักเรียนโดยใช้ฐานกิจกรรม ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3
3. เพื่อตรวจสอบรูปแบบการเสริมสร้างทักษะอาชีพของนักเรียนโดยใช้ฐานกิจกรรมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ต้องการเป็นการศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ต้องการในการเสริมสร้างทักษะอาชีพของนักเรียนโดยใช้ฐานกิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี

และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างทักษะอาชีพของนักเรียนโดยใช้ฐานกิจกรรมในสถานศึกษา เพื่อนำมาสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของรูปแบบ 2) สำนวจความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ต้องการในการเสริมสร้างทักษะอาชีพของนักเรียน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และ 3) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น โดยใช้สูตร Priority Needs Index (PNI_{modified}) และจัดลำดับความสำคัญขององค์ประกอบที่จำเป็นต่อการพัฒนา

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างทักษะอาชีพของนักเรียนโดยใช้ฐานกิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) ยกร่างรูปแบบ โดยนำผลการวิเคราะห์จากระยะที่ 1 มาสังเคราะห์ร่วมกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ องค์กรประกอบของทักษะอาชีพ กระบวนการดำเนินงาน และเงื่อนไขความสำเร็จ ทั้งนี้ การคัดเลือกองค์ประกอบพิจารณาจากความสอดคล้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของการนำไปใช้ และ 2) ตรวจสอบและประเมินรูปแบบ โดยใช้วิธีการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้อง ทำการประเมินรูปแบบในด้านความถูกต้อง (Accuracy) และความเหมาะสม (Propriety) พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุง

ระยะที่ 3 การตรวจสอบและปรับปรุงรูปแบบ เป็นการตรวจสอบความสมบูรณ์ของรูปแบบและปรับปรุงให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้ โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) ตรวจสอบและยืนยันรูปแบบ โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ปฏิบัติงาน เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ (Feasibility) และความ เป็นประโยชน์ (Utility) ของรูปแบบในการนำไปใช้จริงในสถานศึกษา และ 2) ปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบ ผู้วิจัยนำเสนอแนะจากการสนทนากลุ่มมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบให้มีความสมบูรณ์และเหมาะสมยิ่งขึ้น ก่อนนำเสนอเป็นรูปแบบการเสริมสร้างทักษะอาชีพของนักเรียนโดยใช้ฐานกิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยรูปแบบการเสริมสร้างทักษะอาชีพของนักเรียนโดยใช้ฐานกิจกรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่ต้องการในการเสริมสร้างทักษะอาชีพของนักเรียนโดยใช้ฐานกิจกรรม วิเคราะห์ความต้องการโดยใช้ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) สรุปผลได้ ดังนี้ 1) ด้านฐานกิจกรรม ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นโดยใช้ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) พบว่า โดยรวมฐานกิจกรรมที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ได้แก่ ฐานกิจกรรมศิลปกรรม รองลงมา ได้แก่ ฐานกิจกรรมงานบริการ ฐานกิจกรรมคหกรรม ฐานกิจกรรมงานเกษตร ฐานกิจกรรมงาน

ประดิษฐ์ ฐานกิจกรรมงานธุรกิจ และฐานกิจกรรมงานช่าง ตามลำดับ 2) ด้านทักษะอาชีพ พบว่า ทักษะที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ได้แก่ ทักษะการทำงาน รองลงมา ได้แก่ ทักษะการสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ ทักษะการบริหารจัดการ ทักษะการแสวงหาความรู้ และทักษะการแก้ปัญหา ตามลำดับ และ 3) ด้านกระบวนการดำเนินงาน พบว่า ขั้นตอนที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ได้แก่ การนำกิจกรรมไปปฏิบัติ รองลงมา ได้แก่ การประเมินผล การออกแบบฐานกิจกรรม และการสะท้อนผล ตามลำดับ

2. ผลการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างทักษะอาชีพของนักเรียนโดยใช้ฐานกิจกรรม พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นผ่านการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน มีความถูกต้องและเหมาะสม โดยผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงจนได้รูปแบบที่สมบูรณ์ ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้ 1) บทนำของรูปแบบ ได้แก่ ชื่อรูปแบบ หลักการ แนวคิด และวัตถุประสงค์ โดยยึดหลักการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน การคิดเชิงระบบ และการพัฒนาทักษะอาชีพอย่างเป็นระบบ 2) องค์ประกอบของฐานกิจกรรม ประกอบด้วย 7 ฐาน ได้แก่ ศิลปกรรม เกษตร งานช่าง งานประดิษฐ์ ธุรกิจ คหกรรม และงานบริการ 3) กระบวนการดำเนินงาน (DAOR Process) ได้แก่ การออกแบบฐานกิจกรรม (Design) การนำกิจกรรมไปปฏิบัติ (Action) การสะท้อนผล (Reflection) และการประเมินผล (Outcome) 4) แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ได้แก่ การทำความเข้าใจรูปแบบ การเตรียมความพร้อม การดำเนินกิจกรรม การติดตาม และการปรับปรุงพัฒนา และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ได้แก่ การพัฒนาความรู้ การนำไปปฏิบัติ การนิเทศติดตาม และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

3. ผลการตรวจสอบรูปแบบโดยการสนทนากลุ่มผู้ปฏิบัติและผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 9 คน พบว่า รูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีประโยชน์ สามารถนำไปใช้ในสถานศึกษาได้จริง จากการดำเนินการวิจัยทั้ง 3 ระยะ สามารถพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างทักษะอาชีพของนักเรียนโดยใช้ฐานกิจกรรมได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งเรียกว่า DAOR MODEL โดยเป็นรูปแบบที่มีองค์ประกอบชัดเจนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างทักษะอาชีพของนักเรียนโดยใช้ฐานกิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริงและความต้องการในการเสริมสร้างทักษะอาชีพพบว่า ทักษะการทำงานเป็นทักษะที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ทักษะการสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ ทักษะการบริหารจัดการ ทักษะการแสวงหาความรู้ และทักษะการแก้ปัญหา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบริบทของการจัดการศึกษาในปัจจุบันที่มุ่งเตรียมความพร้อมผู้เรียนเข้าสู่โลกการทำงานจริง ซึ่งต้องอาศัยทักษะ

การปฏิบัติงาน ความรับผิดชอบ และการทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นสำคัญ จึงทำให้ทักษะการทำงานได้รับความสำคัญมากกว่าทักษะด้านอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรินทร์ ยอดเมือง (2562, หน้า 77-85) ที่พบว่าสถานประกอบการให้ความสำคัญกับทักษะการปฏิบัติงานจริง ความรับผิดชอบ และวินัยในการทำงาน รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของวรรณ หงส์วารณณ์ (2561, หน้า 23-35) ที่ชี้ว่าการพัฒนาทักษะการสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ทักษะการบริหารจัดการและการแสวงหาความรู้ยังมีความสำคัญ เนื่องจากผู้เรียนจำเป็นต้องสามารถวางแผนและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับจารุวรรณ พงษ์จันทร์ (2563) และสุภาวดี สุขสุคนธ์ (2564, หน้า 61-70) ที่เน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติและการเรียนรู้ด้วยตนเอง ขณะที่ทักษะการแก้ปัญหาที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจในสถานการณ์จริง สอดคล้องกับธีราพร คงทอง (2565, หน้า 45-56) ที่พบว่าการเรียนรู้ผ่านสถานการณ์ช่วยพัฒนาการคิดวิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในส่วนของกระบวนการดำเนินงาน พบว่า การนำกิจกรรมไปปฏิบัติมีความต้องการจำเป็นสูงสุด ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นขั้นตอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ตรง ซึ่งเป็นหัวใจของการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) รองลงมาคือการประเมินผล การออกแบบกิจกรรม และการสะท้อนผลตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Prince (2004, pp. 223-231) ที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุกผ่านการลงมือปฏิบัติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา จันทร์ขาว (2562, 112-125) ที่พบว่าการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการสะท้อนผลยังเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ และสอดคล้องกับพรทิพย์ วิริยะพันธ์ (2565, หน้า 45-54) ที่เน้นว่าการสะท้อนผลหลังการทำกิจกรรมช่วยให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ พิจารณาข้อดีข้อเสียของกระบวนการที่ได้เรียนรู้ และนำไปปรับใช้ในการเรียนรู้ครั้งถัดไป ถือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณค่าทั้งสำหรับผู้เรียน

2. ผลการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างทักษะอาชีพของนักเรียนโดยใช้ฐานกิจกรรมในสถานศึกษา โดยรูปแบบการเสริมสร้างทักษะอาชีพของนักเรียนโดยใช้ฐานกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบที่ชัดเจน ครอบคลุมทั้งด้านหลักการ วัตถุประสงค์ องค์กรประกอบกิจกรรม ทักษะเป้าหมาย กระบวนการดำเนินงาน และเงื่อนไขความสำเร็จ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการพัฒนารูปแบบได้อาศัยการสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย และความต้องการจำเป็นของผู้ใช้จริง รวมทั้งผ่านการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จึงทำให้รูปแบบมีความครบถ้วนและเหมาะสม องค์กรประกอบของรูปแบบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนารูปแบบของ Joyce and Weil (2000) ที่เสนอว่ารูปแบบที่ดีควรมีองค์ประกอบด้านหลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอน และเงื่อนไขความสำเร็จ รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดเชิงระบบของ Dick and Carey (1996) ที่เน้นการออกแบบการเรียนรู้เป็นลำดับขั้นตอนอย่างมีระบบ นอกจากนี้ การใช้ฐานกิจกรรมเป็นกลไกสำคัญของรูปแบบยังสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานของ Prince (2004) ที่เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง รวมทั้งแนวคิด Constructivism ของ Piaget (1973) และ Vygotsky

(1978) ที่มองว่าผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้จากการลงมือปฏิบัติและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น และพิมลรัตน์ ทองดี (2560, หน้า 113-128) ที่เสนอองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพในลักษณะใกล้เคียงกัน

3. ผลการตรวจสอบรูปแบบการเสริมสร้างทักษะอาชีพของนักเรียนโดยใช้ฐานกิจกรรมจาก การสนทนากลุ่มพบว่า รูปแบบมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ได้จริง ทั้งนี้อาจเนื่อง มาจากการพัฒนารูปแบบได้คำนึงถึงบริบทของสถานศึกษาและข้อเสนอแนะจากผู้ปฏิบัติงานโดยตรง ทำให้ รูปแบบมีความสอดคล้องกับสภาพการใช้งานจริงโดยข้อเสนอแนะจากผู้ปฏิบัติ เช่น การปรับลำดับขั้นตอน ให้มีการสะท้อนผลก่อนการประเมินผล และการกำหนดบทบาทของผู้เกี่ยวข้องให้ชัดเจน แสดงให้เห็นถึง ความสำคัญของการนำรูปแบบไปใช้ในเชิงปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Taba (1962) ที่เน้นการ พัฒนาหลักสูตรจากบริบทของผู้ปฏิบัติ ทั้งนี้ ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้รูปแบบสามารถนำไปใช้ได้จริง และเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะอาชีพของ ผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดนโยบายการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียนโดยใช้ฐาน กิจกรรมอย่างเป็นรูปธรรม และส่งเสริมให้มีการนำไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.2 ควรจัดให้มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการ จัดการเรียนรู้โดยใช้ฐานกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการจัดกิจกรรม

1.3 ควรสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรที่จำเป็นในการจัดกิจกรรมฐานอาชีพให้เพียงพอและเหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา

1.4 ควรพัฒนาระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ รูปแบบที่หลากหลายและครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของผู้เรียน

1.5 ควรกำหนดนโยบายการพัฒนาทักษะอาชีพสู่การปฏิบัติ จัดอบรมครู สนับสนุนงบประมาณ พัฒนาระบบนิเทศ และสร้างระบบประเมินหลากหลาย

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติสำหรับสถานศึกษา

2.1 สถานศึกษาควรนำรูปแบบการเสริมสร้างทักษะอาชีพไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับ บริบทของสถานศึกษาและความแตกต่างของผู้เรียน

2.2 ควรจัดตั้งคณะทำงานหรือทีมพัฒนาทักษะอาชีพภายในสถานศึกษา เพื่อวางแผน ดำเนินงาน และติดตามผลอย่างเป็นระบบ

2.3 ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่ายในการจัดกิจกรรม เพื่อให้การเรียนรู้มีความเชื่อมโยงกับชีวิตจริง

2.4 ควรพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยบูรณาการฐานกิจกรรมร่วมกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ตรงให้กับผู้เรียน

2.5 ควรพัฒนาครูผู้สอนให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง และส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกของผู้เรียน

3. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาผลการนำรูปแบบไปใช้จริงในสถานศึกษา เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบในระยะยาว

3.2 ควรศึกษาการพัฒนาหลักสูตรแบบสหวิทยาการที่บูรณาการทักษะอาชีพกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ

3.3 ควรมีการพัฒนาสมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ฐานกิจกรรมให้มีความเชี่ยวชาญมากยิ่งขึ้น

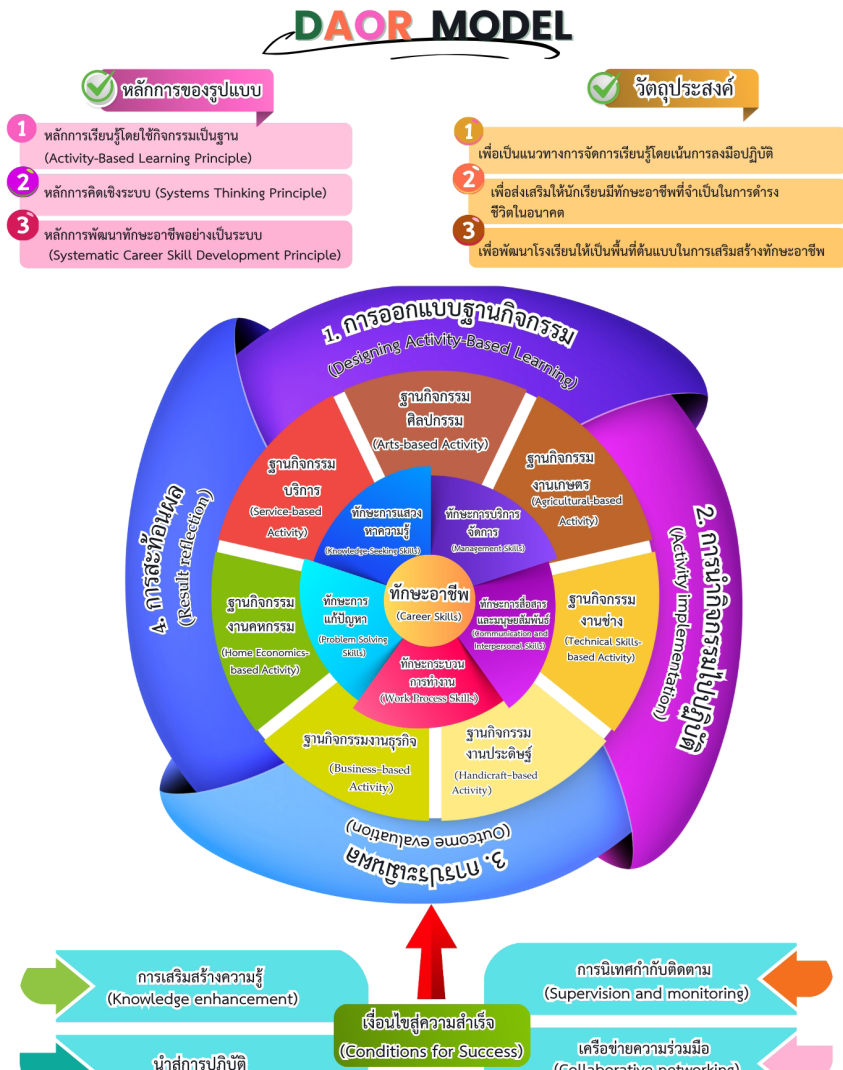
3.4 ควรพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลสมรรถนะด้านอาชีพของผู้เรียนให้มีความเที่ยงตรงและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างทักษะอาชีพของนักเรียนโดยใช้ฐานกิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ดังนี้ 1) หลักการสำคัญ ประกอบด้วย หลักการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) มุ่งเน้นการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง ให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และทำงานร่วมกัน หลักการคิดเชิงระบบ (Systems Thinking) มุ่งให้ผู้เรียนมองปัญหาอย่างองค์รวมและแก้ปัญหาอย่างเป็นเหตุเป็นผล และ หลักการพัฒนาทักษะอาชีพอย่างเป็นระบบ (Systematic Career Skill Development) พัฒนาอย่างต่อเนื่องจากทักษะพื้นฐานสู่ทักษะขั้นสูง 2) วัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยเน้นการลงมือปฏิบัติ (2) เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะอาชีพที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในอนาคต และ (3) พัฒนาโรงเรียนให้เป็นพื้นที่ต้นแบบในการเสริมสร้างทักษะอาชีพ 3) องค์ประกอบทักษะอาชีพ มีฐานกิจกรรมทั้ง 7 ได้แก่ ฐานบริการ ฐานศิลปกรรม ฐานเกษตร ฐานงานช่าง ฐานงานประดิษฐ์ ฐานธุรกิจ และฐานคหกรรม โดยมีเป้าหมายให้นักเรียนเกิดทักษะอาชีพ 5 ด้าน คือ การแสวงหาความรู้ การบริหารจัดการ การสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ การทำงาน และการแก้ปัญหา 4) กระบวนการดำเนินงาน มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ออกแบบฐานกิจกรรมพัฒนาหลักสูตร ออกแบบกิจกรรม และ

กำหนดโครงสร้างเป้าหมายชัดเจน นำกิจกรรมไปปฏิบัติจัดกิจกรรมจริงโดยมีส่วนร่วมของชุมชน ประเมินผลตรวจสอบการบรรลุเป้าหมายและนำข้อมูลไปปรับปรุง สะท้อนผลวิเคราะห์และทบทวนประสบการณ์เพื่อปรับปรุงพัฒนา และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ มี 4 ประการ คือ การเสริมสร้างความรู้ของผู้บริหารและครู การนำสู่ปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศ กำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่อง และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้รูปแบบการเสริมสร้างทักษะอาชีพของนักเรียนโดยใช้ฐานกิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 (DAOR MODEL) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กาญจนา จันทร์ขาว. (2562). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะอาชีพโดยใช้ฐานกิจกรรม. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 18(3), 112-125.
- จารุวรรณ พงษ์จันทร์. (2563). *การจัดกิจกรรมฝึกทักษะการบริหารงานของนักเรียนระดับประถมศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ธีราพร คงทอง. (2565). การใช้สถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาทักษะการคิดและการแก้ปัญหา. *วารสารครุศาสตร์*, 15(2), 45-56.
- พรทิพย์ วิริยะพันธ์. (2565). การสะท้อนผลเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมอาชีพ. *วารสารวิชาการครูไทย*, 13(4), 45-54.
- พัชรินทร์ ยอดเมือง. (2562). การพัฒนาทักษะการทำงานในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. *วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษา*, 9(3), 77-85.
- พิมลรัตน์ ทองดี. (2560). รูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 18(2), 113-128.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2565). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2565)*. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.
- วรรณฯ หงส์วราภรณ์. (2561). การพัฒนาทักษะการสื่อสารในชั้นเรียนเพื่อเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 12(1), 23-35.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. (2565). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. สุราษฎร์ธานี: กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. (2566). *รายงานการสังเคราะห์รายงานผลการประเมินของสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2565*. สุราษฎร์ธานี: กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุภาวดี สุขสุคนธ์. (2564). ผลของการเรียนรู้แบบโครงงานที่มีต่อการแสวงหาความรู้ของนักเรียน. *วารสารวิชาการครุศาสตร์*, 18(4), 61-70.

- Dick, W., & Carey, L. (1996). *The systematic design of instruction*. (4th ed.). New York, NY: HarperCollins College Publishers.
- Joyce, B., Weil, M., & Calhoun, E. (2000). *Models of teaching*. (6th ed.). Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Piaget, J. (1973). *To understand is to invent: The future of education*. New York, NY: Grossman Publishers.
- Prince, M. (2004). Does active learning work? A review of the research. *Journal of Engineering Education*, 93(3), 223-231.
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. New York, NY: Harcourt, Brace & World.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.